

מִרְן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה הַרְבַּ חַיִּים יַעֲקֹב גּוֹדְלוֹוִיבֵט זצ"ל

זְכוּרֵן וּמַעֲשֵׂה

"זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה' " (תהילים קיא') "קבע לישראל שבתות ומועדים ומצוות שנא' בהן וזכרת כי עבד היית במצרים, לפי שהוא חנון ורחום והוא חפץ להצדיקים" (רש"י שם).

שבתות ומועדים שחננו הקב"ה בהם, מלבד יחודם הסגולי שממנו מושפע מן השמים שפע רוחני כדוגמת אותה התגלות שהיתה בשעת המאורע שעליהן הם מיוסדים. כעין "איתערותא דלעילא", יעוד נוסף להם שהם מזכירים לכל אחד מאיתנו ומחדשים בליבנו את תחושת עוצמתו של הנס, תחושה זו מעוררת את הלב להכיר בטובו של הבורא ומכוונים לבנו לאבינו שבשמים בחינת "איתערותא דלתתא".

ואף שכל זאת הינו מחסדו הגדול של הבורא עלינו שקבע לנו ימי זיכרון אלו שעל ידם נכיר בטובת פועלו הרב, תלויים הם חד במשנהו, שהרי מתוך שאנו מכוונים ליבנו ממילא אנו מכינים ומכשירים עצמנו להיות כלים ראויים לקבלת השפע הא-להי הנעלה שיש בימי החג והמועד.

"והלכת בדרכיו" מתוך דרכי טובו ומדתו של הקב"ה עם הבריאה כולה בכלל ועימנו בפרט למדים אנו את דבר חובתנו אנו, ומתוך כך ברור הדבר שכל מאורע בעל תוכן רוחני בחיי היחיד כבחיי הציבור ראוי שנקבע לנו ימי התבוננות, למען לא ימוש זכר חסדי ה' מאתנו ומתוך כך נהיה ראויים להמשיך קבלת השפע הא-להי ביתר תעצומות ועוז.

אמרו חז"ל שלשה דברים נקנים ביסורין - תורה, ארץ ישראל ועולם הבא (ברכות ה.). ככל דבר חמרי הנקנה בעמל ויזע, אף דרגה רוחנית זקוקה לקניין, בעת רצון מיוחד יתכן שאדם יחוש וישיג רוחניות בלא התאמצות ויגיעה עצמית, אולם השגה זו רפויה היא המבריקה ומעלה את האדם להרף עין וחוזרת ונעלמת כלעומת שבאה ללא השארת רושם עמוק בעל חשיבות ממשית, אין תועלתה אלא כדי שישג האדם עצם מציאות אותה מעלה רוחנית ויוסיף אליה.

נתן הקב"ה מטבע אשר משמשת כמפתח בודד ויחיד לזיכוך החומר, היסורים והיגיעה אשר יסודם אחד, על ידי העמל המרובה זוכה האדם ורוכש לעצמו את המעלה הרוחנית אליה הוא נושא את עיניו וליבו מתאוה עד אשר נעשית היא קניין באישיותו כעצם מעצמיו שעצמותו של האדם מתעלה ונעשה רוחני יותר.

"בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את הא-להים על ההר הזה" (שמות ג', יב')- שעבוד מצרים הן היסודים שהכשירו את עם ישראל למעמד הר סיני.

ואף יתר מכך, ההבחנה הברורה ביותר בעוצמו של האור היא בהבדלו מן החושך "נהורא דנפיק מגו חשוכא" ההתלבטות וההתחבטות שבטרם יצירת מוצר רוחני גדול היא היא המשכירה את הפנימיות שבאדם להבין בטוב היצור ולחוש בעוצם יופיו וגדולתו. והלא זו טענתו של משה ליתרו " ויילך משה' - להיכן הלך, שהלך ליטול אשתו ובניו, אמר לו יתרו להיכן אתה מוליכן, אמר לו למצרים, אמר לו - אותם שהם במצרים מבקשין לצאת ואת מוליכן (לשם), אמר לו למחר הן עתידין לצאת ולעמוד על הר סיני לשמוע מפי הקב"ה אנוכי ה' א-להיך ובני לא ישמעו כמו הם, מיד ויאמר יתרו למשה לך שלום, אמר לו לך שלום ותכנס לשלום ותבא לשלום" (שמו"ר פרשה ד' אות ב').

וביאורם של דברים לפי דברנו פשוט הוא, אך זקוקים אנו לדייק במילותיו, מדוע ישמעו כמוהם הרי סגי שישמעו, אלא רצונו לומר שהיאך יתכן שבלא הרגשת השיעבוד ישמעו כמוהם, אילו לא היו הם במצרים איך ידעו לחוש עומק טעם דברי א-להים חיים ללא מיצרי מצרים, היתכן ששיגו חירות שבתורה ללא תחושה מוקדמת של העבדות שבגלות.

מעלתה הרוחנית של השבת והימים הטובים מורגשת ביתר שאת כאשר זוכר האדם את מאורעות השיעבוד של יציאת מצרים, ומכין את נפשו לשמש ככלי לקבלת השפע הרוחני המשופע מן שמיא. הקושי והעמל שבשיעבוד מצרים הוא המבדיל באופן מורגש ביותר את היציאה לחירות שבמעמד הר סיני, שבו קיבל עם ישראל את השפע בכמות המרובה ביותר, וזכרון לאלו היא השבת המכנינה את האדם לקבלת השפע הרוחני, ונהפך להיות לקניין פנימי בעצמיותו של הקונה.

"והימים האלה נזכרים ונעשים" - זכירה בשבת אינה מספקת, זקוקים אנו אף לעשייה, הזכירה אך תפקידה לעורר ולדרבן, להצדיק ולכוון את נפש הישראל שמתוך לקחי העבר עלינו ללמוד להתגבר על הקשיים שפעמים נערמים בדרכנו, לדלג על המכשולים, להתרומם מעל כל הנסיונות היומיים המוצבים בדרכנו, וכל זאת על ידי העשייה שמתווספת - תלמוד תורה ביתר מרץ והתלהבות בחינת חדשים לבקרים כעין ימי התחלת הלימוד שבהם התלמוד נעשה בכל המרץ. להעמיק בלימוד ולהתחזק במעשי המצוות.

מתוך זיכרון נביטת הראשית - תחילת המעשה, יודעים אנו ללמוד להעמיק בהתבוננות על גודל חסדי ה' ולשוש ולשמוח על המעלות שנקנו, הודאה ושבח לבורא עולם שימשיך להשפיע עלינו שפע רב בחסדו הגדול.